ARTIKLER 31

VIRKNINGER AV SKATTEREFORMEN AV 1969

Av Hallvard Borgenvik og Hallvard Fløe

EFFECTS OF THE TAXATION REFORM OF 1969

OSLO 1969

STATISTISK SENTRALBYRA

ARTIKLER FRA STATISTISK SENTRALBYRÅ NR. 31

VIRKNINGER AV SKATTEREFORMEN AV 1969

Av Hallvard Borgenvik og Hallvard Flø

EFFECTS OF THE TAXATION REFORM OF 1969

Innhold

			Side
Kapittel	1.	Innledning	3
»	2.	Generelle forutsetninger for beregningene	5
»	3.	Forslag fra flertallsfraksjonen i Finanskomitéen og Regjeringen	8
		a. Indirekte skatter	8
		b. Direkte skatter	12
		c. Trygde- og subsidieordninger	16
		d. Sammendrag	17
»	4.	Forslag fra Arbeiderpartiets fraksjon i Finanskomitéen	19
		a. Indirekte skatter	19
		b. Direkte skatter	20
		c. Trygde- og subsidieordninger	24
		d. Sammendrag	25
»	5.	Prisvirkninger av skatteomleggingen	26

OSLO 1969

Forord

Etter oppdrag fra Finansdepartementet og de ulike fraksjoner i Stortingets finanskomité har skatteforskningsgruppen i Statistisk Sentralbyrå utført en rekke beregninger for å belyse visse økonomiske konsekvenser av den omlegging av skattesystemet som skal gjennomføres i 1970.

Denne artikkelen tar sikte på å gi en oversikt over de viktigste resultater av disse beregningene, og de forutsetninger beregningene bygger på. En stor del av stoffet har tidligere vært publisert i de forskjellige stortingsdokumenter som behandler skatteomleggingen. Med sikte på å få bedre oversikt over prisvirkningen av skatteomleggingen har Statistisk Sentralbyrå etter at Stortinget behandlet saken, foretatt en del nye beregninger med utgangspunkt i materialet fra forbruksundersøkelsen 1967 som nettopp er blitt tilgjengelig. Resultatene av disse nye beregningene er omtalt i kapittel 5 i artikkelen.

Statistisk Sentralbyrå, Oslo, 18. august 1969.

Petter Jakob Bjerve

GRØNDAHL & SØN, OSLO

Kapittel 1. Innledning

Skatteforskningsgruppen i Statistisk Sentralbyrå har bl.a. som oppgave å utføre beregningsoppdrag om skattespørsmål for Stortinget, og for departementer og skattekomitéer. I de siste tre årene har gruppen vært særlig engasjert i de beregninger som ligger bak den omlegging av skattesystemet som skal gjennomføres i 1970.

De første beregninger som ble gjort i denne sammenheng, ble utført etter oppdrag fra «Skattekomitéen av 1966» og ble publisert i innstillingen fra denne komitéen. Under regjeringens arbeid med skatteomleggingen utførte skatteforskningsgruppen etter oppdrag fra Finansdepartementet en rekke beregninger høsten 1968 som i hovedsak er publisert i Ot.prp. nr. 17 (1968—69), jfr. særlig vedlegg 3 til denne proposisjonen. Under Stortingets videre arbeid med skatteomleggingen våren 1969 ble det foretatt beregninger etter oppdrag fra de ulike fraksjoner i Stortingets finanskomité. Disse beregningene er til en viss grad publisert i finanskomitéens innstillinger om skatteomleggingen, særlig i Innst. O. XVII (1968—69).

Denne artikkelen tar sikte på å gi en samlet oversikt over de prinsipper og forutsetninger som har ligget til grunn for disse beregningene. Selv om hovedprinsippene stort sett har vært de samme gjennom alle beregningene, er resultatene slik de er publisert i ulike dokumenter ikke helt sammenliknbare. Bakgrunnen er vesentlig følgende:

(i) Beregningene har vært utført på ulike tidspunkter, med den følge at det statistiske grunnlag for beregningene har variert og er blitt bedre etter hvert.

(ii) Forutsetningene om den økonomiske situasjon i 1970 har variert noe i de ulike beregninger.

(iii) Det har foregått en kontinuerlig utbedring og justering av beregningsteknikken etter hvert som en har vunnet erfaringer fra tidligere beregninger.

Denne artikkelen tar derfor også sikte på å gi ajourførte[1], sammenliknbare resultater for en del alternative endringer i skattesystemet. De alternativer som vil bli belyst er det forslag til skattesystem som ble fremmet av flertallsfraksjonen i Finanskomitéen og som lå til grunn for Stortingets vedtak i vårsesjonen, Regjeringens forslag slik det framgår av Ot.prp. nr. 17,

---

1 Ajourføring vil fortsette etter hvert som en får bedre grunnmateriale. Beregningene i denne artikkelen er foretatt våren og sommeren 1969.

18, 19 og 20 og Arbeiderpartiets alternative forslag slik det framgår av Innst. O. XVII (1968—69). Ingen av disse alternativene gir imidlertid et fullstendig bilde av skatte- og stønadspolitikken slik den kan tenkes å bli i 1970. Den endelige utforming av det skattesystem en vil få i 1970 vil først bli avklaret i budsjettvedtakene i Storting og kommunestyrer høsten 1969[1].

Et av hovedformålene med beregningene var å belyse hvordan omleggingen virker inn på de offentlige skatteinntekter. Det er særlig denne delen av beregningene som vil bli drøftet i denne artikkelen. Kapittel 2 behandler de generelle hovedforutsetninger som beregningene bygger på. Disse forutsetninger er felles for alle alternativene. Spesielle forutsetninger for de ulike alternativer vil bli behandlet i de senere kapitler. Kapittel 3 behandler det alternativ som flertallsfraksjonen i Finanskomitéen kom fram til og som lå til grunn for de vedtak som ble fattet i Stortinget. I samme kapittel drøftes også Regjeringens forslag, fordi disse alternativene er såpass like at de mest hensiktsmessig kan behandles felles. I kapittel 4 drøftes særforutsetningene i Arbeiderpartifraksjonens forslag.

Et annet hovedformål med beregningene var å belyse prisvirkningene av skatteomleggingen. Dette emnet vil bli behandlet i kapittel 5.

Et tredje hovedformål med beregningene har vært å belyse *hvordan endringene i* direkte skatter, indirekte skatter og trygdestønader påvirker disponibel inntekt til ulike grupper av skattytere. I de stortingsdokumentene som er nevnt ovenfor, er det publisert en del beregninger, basert på stiliserte eksempler, som illustrerer denne fordelings virkning av omleggingen. Resultatene av slike beregninger avhenger for en del av de forutsetninger som må gjøres om inntektens sammensetning etter art og om disponeringen av inntekten, både under gammelt og nytt skattesystem. Valget mellom alternative forutsetninger kan gi ulike utslag for forskjellige skatteforslag. Det er derfor vanskelig å finne stiliserte eksempler som gir et dekkende bilde av fordelingsvirkningene av de ulike skatteforslagsalternativer. En ytterligere vanskelighet

---

1 De vedtak som Stortinget gjorde i juni 1969 gjaldt bare den lovgivning som var nødvendig for utskriving av skatter i 1970. Deler av de nye alternativene (særlig skattesatser etc.) som er omtalt som forslag i denne artikkelen, må formelt bare oppfattes som bakgrunnsstoff for lovgivningsdebatten. Av samme grunn har en omtalt alternativet fra flertallsfraksjonen i Finanskomitéen som forslag selv om store deler av dette alternativet allerede er vedtatt av Stortinget. Det ble også foretatt en del beregninger på skatteforslaget fra Sosialistisk Folkeparti. En har ikke funnet det hensiktsmessig å drøfte resultatene fra disse beregningene i denne artikkel. Grunnen er at forslaget ikke reiser de samme beregningstekniske problemer som de øvrige forslag, idet Sosialistisk Folkeparti ikke går inn for overgangen til merverdiavgift, og dels at forslaget inneholder elementer, hvis virkninger ikke har latt seg beregne innenfor tidsfristene.

er at de forskjellige skatteforslag inneholder detaljer (f. eks. om fastsettingen av den skattepliktige inntekt) hvis fordelingsmessige virkninger i det hele tatt ikke lar seg beregne og som en helt har måttet se bort fra i de beregninger som er foretatt. Dette gjør ikke forsøk på å illustrere de fordelingsmessige virkninger av skatteforslagene verdiløse så lenge det dreier seg om å sammenlikne virkningene av ett og samme skatteforslag for ulike inntektsklasser og familietyper, slik det er gjort i de før nevnte stortingsdokumenter. Men det gjør det betenkelig å stille resultatene av beregninger foretatt for ulike skatteforslag opp mot hverandre i sammenlikningsøyemed. For å unngå en slik uberettiget bruk av tallene, gjengis resultatene av de stiliserte regneeksempler ikke i denne artikkel.

Kapittel 2. Generelle forutsetninger for beregningene

De generelle hovedforutsetninger som vil bli gjennomgått i dette kapitlet, har dels økonomisk-teoretisk karakter og dels beregningsteknisk karakter. Hensikten med en slik gjennomgåelse er bl. a. å få understreket at prognoseresultatene for 1970 over den offentlige skatteinngangen er avhengige av at visse sentrale forutsetninger om utviklingen på andre felter enn de skattetekniske, blir oppfylt. En del viktige forutsetninger om den økonomiske utvikling fram til og med 1970 er fastlagt av Finansdepartementet. Andre forutsetninger som er lagt til grunn, har mer karakter av forenklinger og tilnærmelser som er nødvendige for i det hele tatt å kunne gjennomføre beregninger av denne art og er valgt av Statistisk Sentralbyrå.

Som et første ledd i avgiftsberegningene for 1970 er det foretatt beregninger av hva de indirekte avgiftene ville ha innbrakt i 1968, dersom det foreslåtte system hadde vært gjeldende i dette året. Disse beregninger danner basis for de følgende beregninger. De indirekte skattene etter det foreslåtte avgiftssystem er beregnet med utgangspunkt i nasjonalregnskapets grunnmateriale. Byrået har gjennomgått systematisk 6 000 og 8 000 vare- og tjenestestrømmer som er spesifisert i grunnmaterialet, og prøvd å avgjøre for hver strøm i hvilken utstrekning den vil bli belastet med merverdiavgift eller investeringsavgift. Som kontroll har en dessuten undersøkt i hvilken utstrekning den samme varestrøm under det gjeldende system er belastet med omsetningsavgift. Grunnmaterialet er ikke tilrettelagt slik at en kan følge varestrømmene gjennom alle produksjons- og omsetningsledd. Det har derfor ikke latt seg gjøre å gjennomføre avgiftsberegninger i hvert av de mange produksjons- og omsetningsledd. Men dette er heller ikke strengt nødvendig for å belyse virkningene av den foreslåtte skattereform. Beregningsteknisk

kan merverdiavgiften og investeringsavgiften behandles som sisteleddsavgifter. Denne framgangsmåten skulle gi samme sluttresultat, forutsatt at avgiftene økonomisk og administrativt sett virker etter sin hensikt.

I nasjonalregnskapsmaterialet blir ikke det faktiske avgiftsgrunnlag for omsetningsavgiften direkte registrert. Avgiftsberegninger basert på dette materiale vil derfor vise avvik fra de avgiftsbeløp som faktisk innbetales de enkelte år. Beregninger basert på materialet for 1968 viser seg således å gi anslag for innbetalt omsetningsavgift dette året, som ligger ca. 12 prosent høyere enn det faktisk innbetalte avgiftsbeløp. Ca. halvparten av dette avvik kan forklares ut fra spesielle forhold i 1968 (overgangsvirkninger i forbindelse med avgiften på boliger, sykehus, skoler etc.). Også beregninger for tidligere år tyder på at avviket normalt vil ligge på snaut 6 prosent. Et slikt avvik kan ha flere forklaringer: (1) Nasjonalregnskapets tall kan tenkes å være gale, (2) Byrået kan ha feilvurdert sammenhengen mellom avgiftsplikt ifølge avgiftsvedtakene og de gjennomsnittlige avgiftssatser som skal nyttes på nasjonalregnskapets varegrupper, (3) avgiftspliktig omsetning kan ha vært unndratt avgift. Byrået har regnet med at det særlig er faktorene (1) og (3) som har betydning, og en har derfor også justert ned anslagene for de offentlige inntekter av merverdiskatt og investeringsavgift, slik de framkommer som direkte resultat, med ca. 6 prosent. Dette standpunkt har en måttet ta uten å ha noe annet erfaringsmateriale, og det betyr at en må regne med at denne forutsetningen kan være en betydelig feilkilde. Dette innebærer bl. a. at en forutsetter samme administrative effektivitet under de to systemer, og at avvikene vil være prosentvis de samme som nå under det utvidede grunnlag under merverdiavgiften.

Beregningene av det offentliges inntekter av avgiftene ved det foreslåtte avgiftssystem i beregningens basisår 1968 bygger på nokså restriktive forutsetninger om skatteoverveltning. Ved beregningene basert på nasjonalregnskapets materiale har en således gått ut fra at avgifter pålagt merverdien på alle ledd fram til konsumet, ville ha forhøyet salgsprisene med *avgiftsbeløpet*. Dette innebærer bl. a. en forutsetning om at selger eller produsent vil opprettholde sine tidligere avanser i kroner og øre også når de etter den nye ordning skal innkreve avgift.

Beregningene legger videre til grunn at avgifter på råvarer, hjelpestoffer m. v. vil bli overveltet i ferdigvareprisene for de næringer som er relativt lite utsatt for priskonkurranse fra utlandet (skjermede næringer) og for de næringer der det offentlige fastlegger prisene, men ikke for de konkurranseutsatte næringer hvis produktpriser forutsettes å bli bestemt av verdensmarkedet. Beregningsmessig ble denne korreksjonen gjennomført ved bruk av den økonomiske planleggingsmodell MODIS, som nyttes ved utarbeiding av nasjonalbudsjett og langtidsprogram.

Den nye avgiften på investeringsvarer vil slå ut i endrede priser på investeringsvarer. En har forutsatt at disse prisendringene ikke vil bli overveltet i prisene på de produktene investeringene skal bidra til å produsere. Realismen av denne forutsetning kan sikkert diskuteres for de skjermede næringers vedkommende. Også ellers er det tenkelig at en skatteoverveltning vil kunne finne sted, uten at Byrået i sine beregninger har kunnet ta hensyn til dette.

En overgang til et nytt skattesystem må generelt forventes å føre til endringer i de realøkonomiske forhold. Sammensetningen av produksjon og etterspørsel vil særlig bli påvirket hvis de relative priser endres meget. Det samlede volum av produksjon og etterspørsel vil særlig bli påvirket hvis det totale skattenivå i relasjon til bruttonasjonalproduktet endres. Slike mulige endringer har en måttet se helt bort fra i alle beregninger. Byråets avgiftsberegninger forutsetter at de realøkonomiske forhold i basisåret 1968 ville ha vært nøyaktig de samme under det reviderte som under det faktisk gjeldende avgiftssystem.

For å få et grunnlag for å sammenholde det någjeldende skattesystem med forslagene om alternative skattesystem, har en foretatt beregninger for 1970 over hva skatteinntektene ville ha blitt om det gjeldende system fortsatt hadde vært gjeldende. Disse beregninger er i hovedsak utført ved hjelp av analysemodellen MODIS og Byråets skatteprognosemodeller for direkte skatter, dvs. en har nyttet samme beregningsapparat og -teknikk som ved oppstilling av de årlige nasjonalbudsjett. Alle sentrale forutsetninger om utviklingen 1968—1970 er gjort av Finansdepartementets Økonomiavdeling. Hovedforutsetningene framgår av tabellen nedenfor.

Tabell A. Den økonomiske utvikling 1968—1970 ved någjeldende skattesystem ifølge forutsetninger oppgitt av Finansdepartementet

	1968	Reell vekst 1967—1970	Prisstigning 1967—1970
	Mill. kr.	Pst.	Pst.
Bruttonasjonalprodukt	71 640	9,7	5,6
Privat konsum	36 377	8,8	6,5
Offentlig konsum	9 864	10,3	8,8
Bruttoinvestering	24 034	8,7	7,1
Eksport	27 875	7,3	—0,3
Import	26 395	9,7	..

Ved beregningen av de direkte skatter og stønader under gjeldende system har en regnet med at 1969-reglene vil være gjeldende uendret for 1970. Reelt sett innebærer dette en skjerping i skattleggingen fra 1969 til 1970, fordi skattene som følge av progresjonen vil stige sterkere enn inntekten.

For å kunne gi alle de spesifikasjoner som var ønsket for merverdiavgiften og investeringsavgiften har en supplert MODIS-beregningene med et nytt regneprogram. For beregning av totale avgiftstall antar en at det nye regneprogrammet gir noe nøyaktigere anslag enn MODIS-beregningene. De totaltall som Byrået har oppgitt i denne artikkelen for statens inntekter av avgiftsordningen er derfor basert på det nye regneprogrammet.

Beregningene av skatteinntektene i 1970 under både gammelt og nytt system bygger på den grunnleggende forutsetning at alle private inntekter før skatt er uavhengig av skattesystemets utforming. Spesielt framheves at Byrået i forståelse med Finansdepartementet har lagt til grunn at det økte konsumprisnivå ikke vil slå ut i høyere lønninger og at omleggingen av skattesystemet ikke vil føre til høyere avanser i kroner og øre i de ulike produksjons- og omsetningsledd. Det er en selvfølge at Byrået ved å velge en slik forutsetning ikke har tatt standpunkt til om en slik lønns- og prispolitikk er rimelig. Slår disse forutsetningene ikke til, kan den faktiske utvikling komme til å avvike vesentlig fra de prognoseresultater en har kommet fram til.

Videre er det forutsatt at de realøkonomiske forhold også i 1970 vil bli de samme under nytt system som under et prolongert 1969-system. Beregningsresultatene viser imidlertid at nettoinndragningen fra publikum vil bli mindre under det nye system enn under et prolongert 1969-system. (Det framgår av de følgende kapitler at skatteendringer minus offentlige utgiftsøkinger som følge av omleggingen kan beløpe seg til 4—500 mill. kr., noe avhengig av hvilket alternativ en ser på.) Det nye skattesystem må derfor, under gitt utgiftspolitikk, forventes å ville virke mer ekspansivt (eller mindre kontraktivt) enn et prolongert 1969-system. Forutsetningene om uendrede realøkonomiske forhold blir i lys av dette kanskje noe urealistisk. Det bør dog understrekes at alle beregningene er gjennomført før de offentlige budsjetter for 1970 er behandlet. En har derfor intet grunnlag for å vurdere skattesystemene på bakgrunn av den budsjettpolitikk, blant annet de skattesatser, som faktisk vil bli vedtatt for året 1970.

Kapittel 3. Forslag fra flertallsfraksjonen i Finanskomitéen og Regjeringen

a. Indirekte skatter

De viktigste endringene i de indirekte skattene som følge av skattereformen henger sammen med overgangen fra den generelle omsetningsavgift, innkrevd på detaljistleddet, til en merverdiavgift innkrevd på alle ledd. Den nåværende generelle omsetningsavgift er også pålagt investeringer og en del vareinnsats, mens merverdiavgiften tar mer sikte på å ramme bare konsumet. Til gjen-

gjeld forutsetter forslagene til nytt skattesystem innføring av en særavgift på investering og en del vareinnsats. Tabell 1 gir en oversikt over de anslåtte virkninger på de offentlige skatteinntekter av de ulike forslag.

Tabell 1. Offentlige inntekter av merverdiskatten, investeringsavgift og omsetningsavgift i 1970. Flertallsfraksjonen i Finanskomitéens forslag og Regjeringens forslag. Mill. kr.

	Gjeldende system kol. 1	Finanskomitéens forslag kol. 2	Regjeringens forslag kol. 3	Endringer	
				Kol. 2 minus kol. 1	Kol. 3 minus kol. 1
Avgift på privat konsum	3 114	5 084	5 035	1 970	1 921
Avgift på offentlig konsum	228	478	478	250	250
Avgift på private investeringer utenom nye boliger	1 293	1 281	1 173	— 12	— 120
Av dette:					
Merverdiavgift	..	384	384	..	..
Særavgift	..	897	789	..	..
Avgift på nye boliger	447	608	608	+ 161	+ 161
Avgift på offentlige investeringer	766	1 119	1 084	+ 353	+ 318
Av dette:					
Merverdiavgift	..	825	825	..	..
Særavgift	..	294	259	..	..
Avgift på vareinnsats	254	400	706	+ 146	+ 452
Merverdiavgift	..	199	279	..	..
Særavgift	..	201	427	..	..
I alt	6 102	8 970	9 084	+ 2 868	+ 2 982

De generelle økonomiske forutsetninger som ligger bak beregningene, er omtalt i kapittel 2. En minner om at merverdiavgiften beregningsteknisk er behandlet som en sisteleddsavgift. Klassifikasjonen i forspalten antyder under en slik forutsetning på hvilke leveringer avgift blir innkrevd. En kan ut fra en slik klassifikasjon av avgiften selvsagt ikke trekke noen konklusjoner om hvem som i siste omgang «bærer» skatten.

Det framgikk av kapittel 2 at beregnet avgift måtte korrigeres fordi en erfaringsmessig får et avvik mellom omsetningsavgift beregnet på grunnlag av nasjonalregnskapstall og faktisk innbetalt avgift. Avgiftsbeløpene i tabell 1 har en kommet fram til ved å multiplisere beregnet avgift med korreksjonsfaktoren 0,94335. Samme korreksjonsfaktor er brukt både under omsetningsavgiften og under merverdiavgiften kombinert med investeringsavgift. Videre har en forutsatt at avviket fordeler seg jamt på offentlig og privat konsum, investeringer og vareinnsats. Det bør understrekes at innbetalingsstatistikken bare gir totaltall for innbetalt omsetningsavgift, slik at en ikke har hatt noe statistisk grunnmateriale som kan underbygge en

slik forutsetning. En har på den annen side ingen spesiell grunn til å tro at en annen fordeling av avviket vil gi bedre resultat.

Den sterke stigningen i avgiften på privat konsum kan for en stor del forklares ut fra den høyere avgiftssats som både Regjeringen og flertallsfraksjonen i Finanskomitéen forutsetter brukt under merverdisystemet. Mens avgiften under gjeldende sisteleddssystem blir utskrevet etter en sats på 13,64 prosent, skal den tilsvarende generelle avgiftssats under merverdisystemet være 20 prosent etter begge forslag. Isolert sett skulle en slik satsheving føre til en stigning i avgiftsinntektene på ca. 46 prosent. Når avgiften på privat konsum kan ventes å stige sterkere enn dette, henger det sammen med at avgiftsgrunnlaget er foreslått noe utvidet. Utvidelsen gjelder følgende hovedposter:

(i) Elektrisitet (eksklusive leveringer i Nordland, Troms og Finnmark) og brensel i den grad de ikke var avgiftsbelagt tidligere.
(ii) Vasking av tøy og reparasjoner av skotøy.
(iii) Ukeblad og andre tidsskrifter som ikke hovedsakelig omsettes til faste abonnenter. (Etter Regjeringens forslag var denne posten fritatt på siste og nest siste ledd.)
(iv) Hotell- og restauranttjenester (bortsett fra rom-utleie) og telegraftjenester.

De viktigste hovedposter som fortsatt vil være fritatt er følgende:

(i) Husleier
(ii) Persontransport (men ikke varetransport)
(iii) Bøker, aviser og tidsskrifter som hovedsakelig omsettes til faste abonnenter. (Etter Regjeringens forslag gjaldt fritakelsen for bøker siste og nest siste ledd.)
(iv) Helse-, undervisningstjenester etc.

Det framgår av tabell 1 at også avgift på offentlig konsum ventes å stige vesentlig sterkere enn den høyere avgiftssats under merverdisystemet skulle tilsi. Dette henger bl. a. sammen med at tjenesteleveringer fra registrerte bedrifter (særlig transporttjenester) skal skattlegges under merverdisystemet. Avgiftene på offentlig konsum innebærer ingen nettoinntektsinndragning fordi de offentlige utgifter vil stige tilsvarende. En har da sett bort fra at enkelte offentlige gebyrer kanskje kan bli hevet som følge av avgiftspålegget.

Avgift på offentlige og private investeringer og vareinnsats omfatter merverdiavgift på leveringer til ikke-registrerte bedrifter og særavgift på investeringer m. v. i registrerte bedrifter.

Alle foretak som skal beregne merverdiavgift av sitt salg og som får fradrag for den avgift som ligger på foretakenes innkjøp, vil etter merverdiavgiftsloven bli registrert. Ikke-registrerte bedrifter slipper å beregne avgift av salget, men disse bedrifter får heller ikke fradrag for den merverdiavgift som ligger på varer og tjenester som kjøpes inn fra registrerte bedrifter.

Under beregningene er følgende sektorer i nasjonalregnskapet behandlet som «ikke-registrerte» bedrifter under merverdisystemet:

(i) Offentlig konsumkapital
(ii) Banker og forsikring
(iii) Boliger. (Avgiften på nyinvesteringer i boliger skal refunderes etter et eget system.)
(iv) Forretningsbygg er en blandet sektor, hvor en har måttet foreta skjønnsmessige beregninger.
(v) Offentlig og privat tjenesteyting er også en slik blandet sektor, men grunnmaterialet har vært spesifisert på en slik måte at en i større grad har kunnet ta hensyn til dette forhold.
(vi) Under beregningen av Regjeringens forslag regnet en også med at «forlag» var ikke-registrerte bedrifter.

Alle leveringer fra registrerte bedrifter til ikke-registrerte bedrifter skal etter forslagene skattlegges etter en sats på 20 prosent. Registrerte bedrifter vil også måtte betale avgift etter merverdisatsen av en del vare- og tjenesteinnkjøp, fordi bedriften etter særskilte bestemmelser i merverdiavgiftsloven er nektet fradrag for inngående avgift på slike varer og tjenester. Dette gjelder eksempelvis avgift som ligger på bedriftenes utgifter til bilhold og representasjon. Virkningen av dette har en skjønnsmessig forsøkt å ta hensyn til i beregningene, men en må regne med meget usikre anslag, dels fordi det statistiske grunnmaterialet er svakt og dels fordi resultatet vil være sterkt avhengig av hvordan slike regler blir praktisert. Bedriftene vil også bli nektet fradrag for avgifter på en del andre innkjøp, f. eks. innkjøp til drift av kantiner, barnehager, feriehjem etc. Dette har en ikke direkte tatt hensyn til under beregningene, men en vesentlig del av utgiftene har likevel kommet med under merverdisatsen, fordi de varer som det dreier seg om stort sett er tatt med under privat konsum i nasjonalregnskapet.

Etter særskilt lov skal registrerte bedrifter betale avgift av investeringer m. v. Under gjeldende system skal selgeren av investeringsvarer betale inn avgift til myndighetene, mens det under det nye system er kjøperen som skal ha ansvaret for innbetalingen. Som følge av de overveltningsforutsetninger en regner med, har en ikke latt denne endringen i innkrevningsteknikk påvirke beregningsresultatene.

Under Stortingets arbeid med skatteomleggingen ble utformingen av investeringsavgiften vesentlig endret, slik at det er på dette feltet en finner størst forskjell mellom Finanskomitéens og Regjeringens forslag.

Etter den loven som ble vedtatt, skal det beregnes avgift av innkjøpte varige driftsmidler i den utstrekning fradragsrett for inngående avgift for slike innkjøp foreligger etter merverdiavgiftsloven. Loven gir departementet fullmakt til å foreta den nærmere avgrensning av avgiftsgrunnlaget. Beregningsmessig har en forutsatt at avgrensningen blir foretatt slik at avgiftsgrunnlaget under den nye investeringsavgiften faller sammen med avgiftsgrunnlaget under gjeldende omsetningsavgift. Når særavgiften likevel etter tabell 1 gir mindre inntekter for det offentlige enn omsetningsavgiften, skyldes det for det første at avgiftssatsen etter Finanskomitéens opplegg er lavere enn under det nåværende system (12,5 prosent sammenliknet med 13,64 prosent) og for det annet at ikke-registrerte bedrifter er fritatt for særavgift.

Etter Regjeringens forslag skulle investeringsavgiften utskrives på et vesentlig bredere grunnlag enn det som ble endelig vedtatt i loven, men etter en lavere sats (11 prosent). Avgiftsgrunnlaget skulle med visse unntak omfatte alle innkjøp som ikke kunne karakteriseres som salgsvarer, råstoff, halvfabrikata etc. De viktigste unntakene var brensel, drivstoff, elektrisitet og en del hjelpestoffer i jordbruk og fiske. Tallene i nasjonalregnskapet var ikke gruppert slik at en direkte kunne finne fram til avgiftsgrunnlaget. Det var derfor nødvendig å basere beregningene på sterkt summariske forutsetninger. Siden dette alternativet ikke vil bli gjennomført, skal forutsetningene ikke bli gjennomgått detaljert, men det bør understrekes at disse beregningene er særlig usikre.

b. Direkte skatter

Tabell 2 gir en oversikt over anslagene for utliknede inntekts- og formuesskatter for personlige skattytere.

Følgende oppstilling gir en summarisk oversikt over de endringer i regler en har tatt hensyn til ved beregningen av utliknede skatter for 1970. (Når intet annet er nevnt, faller endringene under Regjeringens forslag i det vesentlige sammen med forslagene til flertallsfraksjonen i Finanskomitéen):

I. Inntektsskatter

a. Inntektsbegrepet

(i) Minstefradrag i lønnsinntekt på 10 prosent. Maksimumsbeløp på 2 400 kr. og minimumsbeløp på 1 000 kr.

(ii) Etter Regjeringens forslag skulle det gis et inntektsfradrag på 2 500 kr. til barn mellom 16

og 25 år som i dag berettiger til klassefradrag. Etter Finanskomitéens flertallsforslag skal dette erstattes med et tilskottsbeløp på 700 kr. for første barn, 800 kr. for annet barn og stigende med 100 kr. for hvert ytterligere barn i denne aldersgruppen. Personer over 70 år og personer med full uføretrygd skal få et særfradrag i inntekten som er lik differansen mellom grunntrygden og klassefradraget.

b. Kommuneskatt

(i) Klassefradrag — 3 400 kr. i skatteklasse 1 og 6 800 kr. i skatteklasse 2 og over

(ii) Skatteprosent — Maksimum 20 prosent

c. Kommunal fellesskatt — Beregnes av skattbar inntekt etter en proporsjonal sats på 3 prosent

d. Skatt til utviklingshjelp — Beregnes av skattbar inntekt etter en proporsjonal sats på 0,5 prosent.

e. Statsskatt

(i) Progresjonstabeller

	Kl. 1	Kl. 2 og over
0 pst. av de første	18 000 kr.	27 000 kr.
10 » » » neste	12 000 »	18 000 »
15 » » » »	15 000 »	15 000 »
20 » » » »	15 000 »	15 000 »
25 » » » »	15 000 »	15 000 »
30 » » » »	25 000 »	30 000 »
35 » » » »	25 000 »	30 000 »
40 » » » »	50 000 »	50 000 »
45 » » » »	100 000 »	100 000 »
50 pst. av overskytende inntekt		

II. Formuesskatt

a. Kommuneskatt — Maks. 1 prosent av den delen av antatt formue som overstiger 40 000 kr. Aksjer gjøres skattepliktige.

b. Statsskatt — Ingen

I tillegg til de endringer som er nevnt ovenfor er det også foreslått en rekke mindre endringer som en ikke har tatt hensyn til under beregningene. Det gjelder eksempelvis nye regler om ektefelle-skattleggingen, og om inn-

tektsfradrag for andre grupper av skattytere som har hatt klassefradrag etter någjeldende system. En regner med at disse regelendringer ikke har vesentlig betydning for de offentlige skatteinntekter.

Tabell 2. Utliknede personlige inntekts- og formuesskatter i 1970. 1969-regler. Flertallsfraksjonen i Finanskomitéens forslag og Regjeringens forslag. Mill. kr.

	Gjeldende system kol. 1	Finanskomitéens forslag kol. 2	Regjeringens forslag kol. 3	Endringer	
				Kol. 2 minus kol. 1	Kol. 3 minus kol. 1
Statsskattelikningen:					
1. Inntektsskatt	2 693	893	1 055	—1 800	—1 638
2. Formuesskatt	152	..	..	—152	—152
3. Skatt til utviklingshjelp	154	146	143	—8	—11
4. Inntektsavgift (felleskommunal skatt)	235	873	855	+638	+620
Statsskatt i alt	3 234	1 912	2 053	—1 322	—1 181
Kommuneskattelikningen:					
1. Inntektsskatt	5 864	5 798	5 675	—66	—189
2. Formuesskatt	129	192	192	+63	+63
Kommuneskatt i alt	5 993	5 990	5 867	—3	—126
Utliknede skatter i alt	9 227	7 902	7 920	—1 325	—1 307

Ved beregningene på gjeldende system har en nyttet de regler og satser som er vedtatt for forskottsutskrivningene for 1969.

De offentlige skatteinntekter under begge skattesystemer er beregnet på grunnlag av en anslått inntektsfordeling for 1970. En har anslått inntektsfordelingen ved å anta at alle skattytere etter skattestatistikken for 1966 (det siste år en har fullstendige oppgaver for) har fått samme prosentvise inntektsvekst fram til 1970, og at tallet på inntektsskattytere har steget i takt med en anslått vekst i sysselsettingen. Dette er den standardmetode som brukes ved de årlige budsjettanslag, men det er klart at svakhetene ved denne framgangsmåten kan bli større jo lengre tidsavstand det er mellom de faktiske skattestatistikktall og prognoseåret. Forutsetninger om sysselsettingsvekst og inntektsvekst fram til 1970 er valgt av Finansdepartementet.

Etter forslaget skal minstefradraget i lønnsinntekt heves. Virkningen av denne endringen er anslått skjønnsmessig, dels fordi en mangler opplysninger om hvordan antatt inntekt fordeler seg på lønnsinntekt og annen inntekt og dels fordi en ikke kjenner til i hvilken grad lønnstakerne utnytter minstefradraget i dag.

Det statistiske grunnmaterialet er også mangelfullt når det gjelder beregninger på inntektsfradraget for barn over 16 år etter Regjeringsforslaget,

forsørgertilskottet for samme grupper etter Finanskomitéens forslag og de spesielle inntektsfradrag som skal erstatte ekstraklassefradragene for eldre, syke og uføre. Beregningene forutsetter mer detaljerte opplysninger om husholdningenes sammensetning i de ulike skatteklasser enn skattestatistikken gir. En har søkt å finne fram til et grunnlag ved å kombinere opplysninger fra skatte-, befolknings- og barnetrygdstatistikk. Forsørgerbidraget til barn over 16 år etter Finanskomitéens forslag er forutsatt dekket av staten. Dette forklarer forskjellen mellom Regjeringens forslag og Finanskomitéens forslag.

Virkningen av endringene i formuesskatten har en anslått med utgangspunkt i en formuesfordeling ved statsskattelikningen for 1966. Beregningen er basert på den sterkt forenklede forutsetning at formuen stiger i takt med inntekten. En har tatt hensyn til de nye regler om at aksjer skal skattlegges ved kommuneskattelikningen.

Tabell 2 omfatter ikke inntekt som går inn under skatteordningen for sjømenn. Noen beregninger på dette feltet kan ikke foretas før reglene er nærmere utformet.

Tabell 3. Utliknede inntekts- og formuesskatter på aksjeselskaper i 1970. 1969-regler, flertallsfraksjonens forslag og Regjeringens forslag. Mill. kr.

	Gjeldende system kol. 1	Finanskomitéens og Regjeringens forslag kol. 2	Kol. 2 minus kol. 1
Statsskattelikningen:			
1. Inntektsskatt	467	372	— 95
2. Formuesavgift	50	–	— 50
3. Skatt til utviklingshjelp	8	8	–
4. Inntektsavgift (felleskommunal skatt)	67	47	— 20
Statsskatt i alt	592	427	— 165
Kommuneskattelikningen:			
1. Inntektsskatt	296	312	+ 16
2. Formuesskatt	106	–	— 106
Kommunneskatt i alt	402	312	— 90
Utliknede skatter i alt	994	739	— 255

Tabell 3 gir en oversikt over anslåtte virkninger av endringer i aksjeselskapsbeskatningen.

Følgende oppstilling gir en oversikt over nye regler en har tatt hensyn til ved beregningen av utliknede skatter for 1970. Endringene under Finanskomitéens og Regjeringens forslag er felles.

I. Inntektsskatten	
a. Kommuneskatt	Maksimum skatteprosent 20 pst., for øvrig ingen endringer.
b. Kommunal fellesskatt	Skattesats 3 pst.
c. Skatt til utviklingshjelp	Skattesats 0,5 pst.
d. Statsskatt	
(i) Inntektsbegrepet	Selskapene gis fradrag i inntekten ved statsskattelikningen for utbetalt utbytte. Aksjonærene (også selskaper) skattlegges ved statsskattelikningen for utdelt utbytte.
(ii) Skattesats	26 pst.
II. Formuesskatten	Ingen skatt.

Selskapsinntekten er beregnet med utgangspunkt i den foreløpige skattestatistikken for 1967 og ved en anslått inntektsvekst fram til 1970. Virkningen av de nye regler vil avhenge av hvor store utbytter som utdeles og hvordan utbyttene er fordelt på mottakerne. Utbyttestatistikken er meget mangelfull, og beregningene har derfor måtte gjennomføres skjønnsmessig. En har søkt å ta hensyn til at en del av utbyttet allerede er fradragsberettiget ifølge lov av 21. juni 1963, og at dette utbyttet etter de nye regler også vil bli skattlagt når det mottas av aksjeselskaper. En har ikke tatt hensyn til at selskapenes utbyttepolitikk lett kan endres som følge av de nye reglene.

Tabell 3 omfatter ikke andre etterskottspliktige. Beregninger kan ikke foretas før reglene er nærmere utformet.

c. Trygde- og subsidieordninger

Som ledd i omleggingen av skattesystemet foreslås endringer i en del direkte og indirekte stønader. Tabell 4 gir en oversikt over konsekvensene av disse endringene for de offentlige utgifter.

Barnetrygden for 1970 er beregnet etter følgende satser:

Kr.	500	for	første barn
»	1 500	»	annet barn
»	2 000	»	tredje barn
»	2 200	»	fjerde barn
»	2 400	»	femte og følgende barn

Virkningen for de offentlige utgifter er beregnet ut fra barnetrygd- og befolkningsstatistikk.

Etter gjeldende skattesystem blir investeringer i nye boliger skattlagt etter en sats på 13,64 prosent, samtidig blir det gitt subsidier etter satser

som er gradert etter boligens størrelse. Under det nye systemet blir avgiftssatsen 20 prosent. En har forutsatt at hele avgiftsbeløpet under begge systemer blir refundert.

Under gjeldende system blir også avgift av investeringer i driftsbygninger i jordbruket helt eller delvis refundert. Under det nye systemet er driftsbygninger i jordbruket fritatt for avgift. En har derfor regnet med at et subsidiebeløp lik avgiftsbeløpet under gjeldende system faller bort under nytt system.

Tabell 4. Trygder, subsidier i 1970. 1969-regler, flertallsfraksjonen i Finanskomitéens forslag og Regjeringens forslag. Mill. kr.

	Gjeldende system kol. 1	Finanskomitéens og Regjeringens forslag kol. 2	Kol. 2 minus kol. 1
Trygde- og pensjonsstønader:			
1. Barnetrygd	342	1 175	+ 833
2. Andre kontantstønader under trygdeforvaltningen	4 942	5 229	+ 287
Subsidier til næringslivet:			
1. Boliger[1]	447	608	+ 161
2. Driftsbygninger i jordbruket	64	0	— 64
I alt	5 795	7 012	+ 1 217

[1] Tilsvarer anslått avgift på nye bygg.

d. Sammendrag

Tabell 5 gir et sammendrag av beregningsresultatene. Tabellen omfatter bare de inntekts- og utgiftsposter som direkte er berørt av skatteomleggingen.

Det framgår av tabellen at de samlede skatter vil stige etter omleggingen, sammenliknet med et prolongert 1969-system. Hele stigningen slår ut i statsskattene som følge av overgangen fra den generelle omsetningsavgiften til en merverdiavgift utskrevet på et bredere grunnlag og etter en høyere sats. Kommunenes skatteinntekter er beregnet å gå noe ned. Fellesskatten og den gjeldende skatteutjamningsavgiften er imidlertid i tabellen ført opp under statsskatten. En stor del av disse beløpene vil bli overført til kommunene. Endringer i overføringene mellom ulike offentlige forvaltningsorganer har en ikke tatt hensyn til i beregningene.

Økingen i de totale skattene innebærer ikke en tilsvarende endring i inndragningen fra publikum, fordi visse offentlige stønads- og subsidieordninger skal økes som ledd i omleggingen (barnetrygd, kontantstønader under trygdeordningene og boligsubsidier). Videre vil prisene på en del offentlige innkjøp øke som følge av avgiftsendringene.

Tabell 5. Utdrag av den offentlige forvaltnings inntekter og utgifter i 1970, 1969-regler, flertallsfraksjonen i Finanskomitéens forslag og Regjeringens forslag. Mill. kr.

	Gjeldende system kol. 1	Finanskomitéens forslag kol. 2	Regjeringens forslag kol. 3	Endringer	
				Kol. 2 minus kol. 1	Kol. 3 minus kol. 1
I. Inntekter:					
1. Inntekts- og formuesskatter					
Stat	3 826	2 339	2 480	— 1 487	— 1 346
Kommune	6 395	6 302	6 179	— 93	— 216
2. Omsetningsavgift, merverdiavgift og investeringsavgift.					
Stat	6 102	8 970	9 084	+ 2 868	+ 2 982
3. I alt	16 323	17 611	17 743	+ 1 288	+ 1 420
Stat	9 928	11 309	11 564	+ 1 381	+ 1 636
Kommune	6 395	6 302	6 179	— 93	— 216
II. Utgifter:					
1. Direkte stønader.					
Trygdeforvaltning (priskompensasjon)	4 942	5 229	5 229	+ 287	+ 287
Stat (barnetrygd)	342	1 175	1 175	+ 833	+ 833
2. Subsidier.					
Stat (boliger, driftsbygninger i jordbruket)	511	608	608	+ 97	+ 97
3. Avgifter på offentlig konsum					
Stat	166	322	322	+ 156	+ 156
Kommune	62	156	156	+ 94	+ 94
4. Avgifter på offentlige investeringer.					
Stat	345	479	457	+ 134	+ 112
Kommune	421	640	627	+ 219	+ 206
5. I alt	6 789	8 609	8 574	+ 1 820	+ 1 785
Trygdeforvaltning	4 942	5 229	5 229	+ 287	+ 287
Stat	1 364	2 584	2 562	+ 1 220	+ 1 198
Kommune	483	796	783	+ 313	+ 300
III. I.3 minus II.5	9 534	9 002	9 169	— 532	— 365
Trygdeforvaltning	— 4 942	— 5 229	— 5 229	— 287	— 287
Stat	8 564	8 725	9 002	+ 161	+ 438
Kommune	5 912	5 506	5 396	— 406	— 516

Totalt sett balanserer beregningene for endringer i den offentlige forvaltnings inntekter og utgifter med et underskott på vel 500 mill. kr. etter Finanskomitéens forslag og vel 350 mill. kr. etter Regjeringens forslag. Enkelte av de økte offentlige konsumutgifter kan overveltes på publikum gjennom høyere gebyrer. Dette har en ikke tatt hensyn til i beregningene. En har eksempelvis ikke kunnet beregne virkningene av at de kommunale vannverk og kloakkvesen kommer inn under merverdisystemet. Videre vil investeringsavgiften i offentlige foretak gå ned som følge av reduserte avgiftssatser[1]. Dette kan føre til at behovet for kapitalinnskott fra den

[1] Ca. 25 mill. kr.

offentlige forvaltning til offentlige foretak blir redusert. Betydningen av dette vil avhenge av hvilken prispolitikk foretakene fører.

En understreker at tallene i tabell 5 av flere grunner ikke må oppfattes som budsjettanslag for budsjettåret 1970. De formelle vedtak som Stortinget gjorde i juni 1969 gjaldt bare lovregler som danner grunnlag for utskrivning av skattene. Den konkrete utforming av de offentlige budsjetter, herunder det endelige valg av skatte- og stønadssatser, vil først bli behandlet høsten 1969. Dette kan føre til endringer både i de poster som har direkte tilknytning til skatteomleggingen og i en rekke andre inntekts- og utgiftsposter.

For å få mer klart fram virkningen av omleggingen, har en i tabellene heller ikke tatt hensyn til overgangsvirkninger av endrede betalingsterminer etc. Slike tidsforskyvninger kan oppstå både på inntekts- og utgiftssiden. En vil i denne sammenheng ikke gjennomgå den beregningsteknikk som brukes for å illustrere betydningen av slike forskyvninger, selv om det er foretatt en del slike beregninger.

Kapittel 4. Forslag fra Arbeiderpartiets fraksjon i Finanskomitéen

a. Indirekte skatter

Også etter forslaget fra Arbeiderpartiets fraksjon i Finanskomitéen skal den generelle sisteleddsavgiften erstattes med en merverdiavgift innkrevd på alle produksjons- og omsetningsledd. Den vesentlige forskjell mellom Arbeiderpartiets og flertallfraksjonens forslag ligger i valget av avgiftssats som Arbeiderpartiet foreslår skal utgjøre 15 prosent. Videre foreslår Arbeider-

Tabell 6. Offentlige inntekter av merverdiskatten, investeringsavgift og omsetningsavgift i 1970. Forslag fra Arbeiderpartiets fraksjon i Finanskomitéen. Mill. kr.

	Gjeldende system kol. 1	Arbeiderpartiets forslag kol. 2	Kol. 2 minus kol. 1
Avgift på privat konsum	3 114	3 673	+ 559
Avgift på offentlig konsum	228	357	+ 129
Avgift på private investeringer utenom nye boliger	1 293	1 221	— 72
Av dette:			
Merverdiavgift	..	288	..
Særavgift	..	933	..
Avgift på nye boliger	447	490	+ 43
Avgift på offentlige investeringer	766	925	+ 159
Av dette:			
Merverdiavgift	..	619	..
Særavgift	..	306	..
Avgift på vareinnsats	254	358	+ 104
Merverdiavgift	..	149	..
Særavgift	..	209	..
I alt	6 102	7 024	+ 922

partiet at elektrisk kraft til husholdningsbruk skal være fritatt for avgift. Avgiftsgrunnlaget for utskrivningen av investeringsavgift er felles for de to fraksjoner, men Arbeiderpartiet foreslår en avgiftssats på 13 prosent. Tabell 6 gir en oversikt over de anslåtte virkninger av Arbeiderpartiets forslag på de offentlige skatteinntekter.

Det ligger de samme beregningsmessige prinsipper til grunn for dette forslaget, som for forslaget fra flertallsfraksjonen i Finanskomitéen, og en henviser til kommentarene i foregående kapittel.

b. Direkte skatter

Tabell 7 gir en oversikt over anslagene for utliknede inntekts- og formuesskatter for personlige skattytere. Etter forslaget skal alle inntektsskattene til stat og kommune erstattes av en fellesskatt utskrevet på grunnlag av antatt inntekt.

Tabell 7. Utliknede personlige inntekts- og formuesskatter i 1970. 1969-regler og forslag fra Arbeiderpartiets fraksjon i Finanskomitéen. Mill. kr.

	Gjeldende system kol. 1	Arbeiderpartiets forslag kol. 2	Kol. 2 minus kol. 1
Inntektsskatt	8 946	8 316	— 630
Formuesskatt	281	205	— 76
I alt	9 227	8 521	— 706

Følgende oppstilling gir en summarisk oversikt over de regelendringer en har tatt hensyn til ved beregningen av utliknede skatter for 1970:

I. Inntektsskatter

a. Inntektsbegrepet

(i) Minstefradrag — Minstefradrag i lønnsinntekt på 15 pst. Maksimumsbeløp 3 000 kr. og minimumsbeløp 1 500 kr.

(ii) Aksjeutbytte — Skattlegges fullt ut hos aksjonærene.

(iii) Andre endringer — Adgangen til skattefri banksparing oppheves. Adgangen til fradrag for livsforsikringspremier tilstrammes.

b. Skattesatser etc. — Inntektsskatten utskrives på grunnlag av antatt inntekt etter følgende satser:

For de første	30 000 kr.	30 pst.
Av de neste	9 000 »	35 »
» » »	9 000 »	40 »
» » »	9 000 »	45 »
» » »	9 000 »	50 »

Av de neste 9 000 kr.	55 pst.
» » » 9 000 »	60 »
» » » 9 000 »	65 »
» » » 9 000 »	70 »
Av overskytende beløp	75 »

Fradrag i skatt 1 000 kr. pr. person over 16 år og 800 kr. pr. person på 16 år og under. Ekstra klassefradrag for alder og sykdom etc. 1 000 kr.

II. Formuesskatt

a. Formuesbegrepet

(i) Verdipapirer etc. — Skattefrihet for aksjer, bankinnskott etc. oppheves.

b. Satser etc. — Formuesskatten beregnes av skattbar formue etter følgende satser:

Av de første 250 000 kr.	1,5 pst.
» » neste 250 000 »	2,0 »
Av overskytende beløp	2,5 »

Klassefradraget i kl. 1 er 60 000 kr. og i kl. 2 og over 75 000 kr. Det gis et fradrag i skatten på 1 pst. av aksjenes verdi.

I tillegg til de endringer som er nevnt ovenfor inneholder forslaget flere endringer som en ikke har kunnet ta hensyn til under beregningene. Disse endringene kan få betydning for de offentlige skatteinntekter, noe avhengig av den detaljerte utforming og hvordan reglene vil bli praktisert. Dette gjelder eksempelvis:

(i) Fradrag for legitimerte utgifter til hjelp i hjemmet når begge ektefeller er i arbeid.

(ii) Endringer i boligbeskatningen.

(iii) Nye regler om skattlegging av tomtegevinster.

Heller ikke ved beregningen av dette forslaget har en tatt hensyn til endringene i reglene for sjømannsskatt.

De offentlige skatteinntekter fra inntektsskatten under begge skattesystemer er beregnet på grunnlag av en anslått inntektsfordeling for 1970 etter de samme prinsipper som er drøftet i kapittel 4.

Mangelfull statistikk har på en del punkter gjort det nødvendig å bruke skjønn for å anslå virkningen av forslaget:

(i) Etter forslaget skal minstefradraget i lønnsinntekt heves. Virkningen av denne endringen er anslått skjønnsmessig, dels fordi en mangler opplysninger om hvordan antatt inntekt fordeler seg på lønnsinntekt og annen inntekt innenfor de ulike inntektstrinn, og dels fordi en ikke kjenner til i hvilken grad lønnstakerne utnytter minstefradraget i dag eller kommer til å ut-

nytte det nye fradrag i framtiden. Anslaget er basert på den hovedforutsetning at den relative andel av lønnstakere er konstant innenfor alle inntektstrinn.

(ii) Adgangen til skattefri banksparing er foreslått opphevet. I beregningene har en forutsatt at løpende kontrakter blir avbrutt, men at omleggingen ikke får konsekvenser for skattefri banksparing som allerede er gjennomført. I 1968 ble det avsatt vel 260 mill. kr. under denne ordningen. Regner en med at det tilsvarende beløp i 1970 vil bli ca. 300 mill. kr. og at de som utnytter ordningen vil få en gjennomsnittlig marginalskatt på 40 pst. under det foreslåtte system, vil forslaget gi det offentlige en merinntekt på ca. 120 mill. kr.

(iii) Adgangen til fradrag for innbetalte livsforsikringspremier skal etter forslaget strammes til (500 kr. i kl. 1 og 1 000 kr. i kl. 2 og over). Etter Ot.prp. nr. 18 ble det i 1967 innbetalt 372 mill. kr. i fradragsberettigede livsforsikringspremier. Regner en med en viss øking fram til 1970, og videre med at om lag en tredjedel av fradraget faller bort, vil endringsforslaget føre til en merinntekt for det offentlige på ca. 60 mill. kr.

Det statistiske grunnmaterialet er også mangelfullt når en skal belyse virkningen av de ulike fradragsbeløp i skatt for skattytere med barn under 17 år og for skattytere som får klassefradrag av andre grunner. En har søkt å finne fram til et grunnlag ved å sammenlikne skattestatistikk, befolkningsstatistikk og barnetrygdstatistikk.

Virkningen av de foreslåtte endringer i formuesskatten er anslått med utgangspunkt i en anslått formuesfordeling for 1970. I 1962 utgjorde verdien av aksjer hos personlige skattytere ca. 25 prosent av antatt formue i selskapene. Med dette som utgangspunkt har en anslått betydningen av fradragsretten for formue i aksjer.

Tabell 8. Utliknede inntekts- og formuesskatter på aksjeselskaper i 1970. 1969-regler og forslag fra Arbeiderpartiets fraksjon i Finanskomitéen. Mill. kr.

	Gjeldende system kol. 1	Arbeiderpartiets forslag kol. 2	Kol. 2 minus kol. 1
1. Aksjeselskap:			
a) Inntektsskatt	838	637	— 201
b) Formuesskatt	156	260	+ 104
I alt	994	897	— 97
2. Andre endringer i bedriftsskattene:			
a) Reglene om avsetninger til investeringsfond, markedsbearbeiding oppheves		135	+ 135
b) Fradragsrett for representasjon nektes		45	+ 45
I alt		180	+ 180

Tabell 8 gir en oversikt over anslåtte virkninger av endringer i aksjeselskapsbeskatningen og visse andre endringer i bedriftsskattene som har konsekvenser både for aksjeselskaper og andre organisasjonsformer.

Følgende oppstilling gir en oversikt over de forslag til nye regler en har tatt hensyn til ved beregningen av utliknede skatter for 1970:

1. Aksjeselskap	
a. Inntektsskatt	
(i) Inntektsbegrep	Selskapene gis fradrag i inntektene ved statsskattelikningen for utbetalt utbytte. Aksjonærene (også selskaper) skattlegges for mottatt utbytte.
(ii) Skattesats	45 prosent.
b. Formuesskatt	Formuesskatten utskrives etter en sats på 1 pst. (Aksjonærene får fradrag i sin formuesskatt på 1 pst. av aksjenes verdi. Dette innebærer at aksjeselskaper ikke skal betale skatt av aksjer i andre selskaper.)
2. Andre endringer i bedriftsskattene	
(i) Fondsavsetninger m. v.	Reglene om betinget skattefrie avsetninger til investeringsfond oppheves.
(ii) Representasjon	Fradragsrett for utgifter til representasjon oppheves.

Beregningene over virkningene av satsendringene og fradragsretten for utbytte er basert på de samme forutsetninger som ligger til grunn for beregningene i kapittel 4. En vil understreke den usikkerhet som henger sammen med mangelfull utbyttestatistikk.

I 1968 ble det avsatt snaut 300 mill. kr. til skattefrie investeringsfond. Regner en med et tilsvarende beløp i 1970, vil en oppheving av reglene om betinget skattefrie avsetninger til investeringsfond innbringe ca. 135 mill. kr. i merinntekt.

En har ingen oppgaver over hvor store beløp i representasjonsutgifter som tillates fratrukket ved likningen. Etter nasjonalregnskapet er leveringene fra sektoren «Hotell- og restaurant» til næringslivet grovt anslått til ca. 100 mill. kr. Tar en dette tallet som uttrykk for størrelsesordenen, skulle forslaget føre til en merinntekt på ca. 45 mill. kr.

c. Trygde- og subsidieordninger

Som ledd i omleggingen av skattesystemet foreslås endringer i en del direkte og indirekte stønader. Tabell 9 gir en oversikt over hvilke virkninger forslagene antas å ville få for de offentlige utgifter.

Følgende forslag har en tatt hensyn til i tabellen:

(i) Barnetrygden for 1970 ytes etter følgende satser:

300 kr.	for	første	barn
850 »	»	annet	»
1 000 »	»	tredje	»
1 200 »	»	fjerde	»
1 400 »	»	femte	»
1 600 »	»	sjette	»

(ii) Det innføres et behovsprøvet forsørgertilskott på 800 kr. pr. barn. Beløpet reduseres med 150 kr. for hver 500 kr. som pensjonsgivende inntekt overstiger 8 000 kr.

(iii) Mottaker av kontantstønader under trygdesystemet skal gis kompensasjon for prisstigning som følger av avgiftsøkingen.

(iv) Avgiftsøkingen på boliger skal refunderes etter prinsipper som tilsvarer ordningen under gjeldende system.

(v) Både avgifter på driftsbygninger i jordbruket og motsvarende subsidier skal falle bort.

Tabell 9. Trygder og subsidier i 1970.
1969-regler og forslag fra Arbeiderpartiets fraksjon i Finanskomitéen. Mill. kr.

	Gjeldende system kol. 1	Arbeiderpartiets forslag kol. 2	Kol. 2 minus kol. 1
Trygde- og pensjonsstønader:			
1. Barnetrygd	342	666	+ 324
2. Forsørgertrygd	..	40	40
3. Andre kontantstønader under trygdeforvaltningen	4 942	5 031	+ 89
Subsidier til næringslivet:			
1. Boliger	447	490	+ 43
2. Driftsbygninger i jordbruket	64	0	— 64
I alt	5 795	6 227	+ 432

Virkningene for de offentlige utgifter av endringene i barnetrygden er beregnet ut fra barnetrygd- og befolkningsstatistikk.

For å kunne beregne virkningen av avtrappingsregelen under forsørgertrygden, var det nødvendig å utnytte inntektsfordelingen etter skattestatistikken. En må regne med at dette anslaget er meget usikkert.

d. Sammendrag

Tabell 10 gir et sammendrag av beregningsresultatene. Tabellen omfatter bare de inntekts- og utgiftsposter som direkte er berørt av skatteomleggingen.

Tabell 10. Utdrag av den offentlige forvaltnings inntekter og utgifter i 1970. 1969-regler og forslag fra Arbeiderpartiets fraksjon i Finanskomitéen. Mill. kr.

	Gjeldende system kol 1.	Arbeiderpartiets forslag kol 2.	Kol. 2 minus kol. 1
I. Inntekter:			
1. Inntekts- og formuesskatter	10 221	9 598	— 623
2. Omsetningsavgift, merverdiavgift og investeringsavgift	6 102	7 024	+ 922
3. I alt	16 323	16 622	+ 299
II. Utgifter:			
1. Direkte stønader			
Trygdeforvaltninger (priskompensasjon)	4 942	5 031	+ 89
Stat (barnetrygd og forsørgertrygd)	342	706	+ 364
2. Subsidier			
Stat (boliger, driftsbygninger i jordbruket)	511	490	— 21
3. Avgifter på offentlig konsum			
Stat	166	243	+ 77
Kommune	62	114	+ 52
4. Avgifter på offentlige investeringer			
Stat	345	395	+ 50
Kommune	421	530	+ 109
5. I alt	6 789	7 509	+ 720
Trygdeforvaltning	4 942	5 031	+ 89
Stat	1 364	1 834	+ 470
Kommune	483	644	+ 161
III.I.3 minus II.5	9 534	9 113	— 421

Det framgår av tabellen at de samlede skatter etter beregningene vil stige noe også under Arbeiderpartiets forslag. Stigningen er en følge av avgiftsomleggingen. Fordi alle inntekts- og formuesskattene er samlet i en fellesskatt, har det ingen mening å dele skattene i stats- og kommuneskatter. I 1970 skal kommunene få beregnet sin andel med utgangspunkt i skattereglene for 1969, og ved overføringen over statsbudsjettet. Beregninger av kommunenes andel etter disse retningslinjer er ikke gjennomført.

Økingen i de totale skattene innebærer heller ikke etter dette forslaget en tilsvarende endring i inndragningene fra publikum, fordi en rekke utgiftsposter på budsjettet samtidig vil øke som følge av omleggingen. Totalt sett balanserer beregningene for den offentlige forvaltnings utgifter og inntekter med et underskott på vel 400 mill. kr.

En understreker at heller ikke resultatene i tabell 10 kan oppfattes som et alternativt budsjettanslag for 1970. Prinsipielt vil de samme problemer som er drøftet i sammendragsavsnittet i kapittel 4 også gjøre seg gjeldende under dette alternativ, selv om overgangsvirkningene tallmessig vil kunne bli forskjellig under de ulike alternativ.

Kapittel 5. Prisvirkninger av skatteomleggingen

En omlegging av skattesystemet fra direkte til indirekte skatter vil innebære at skattyterne i større grad må betale skattene gjennom høyere priser på de varer som kjøpes, enn gjennom avkorting av de nominelle private inntekter. Med sikte på å kartlegge denne del av fordelingsvirkningene av omleggingen har en lagt særlig vekt på å anslå utviklingen i prisene på privat konsum.

Det er bare mulig å gi betingede prognoser over prisvirkningen av skatteomleggingen, og beregningsresultatet må gis en bestemt tolkning for å ha noen mening. En har ikke tatt sikte på å anslå den faktiske prisstigning fra 1969 til 1970. Beregningsresultatene må oppfattes som et forsøk på å anslå forskjellen i prisstigning fra 1969 til 1970 under to alternative skattesystemer i 1970. Det ene systemet er karakterisert ved de nye opplegg som er skissert i stortingsdokumentene om skatteomleggingen, mens det andre systemet må oppfattes som et hypotetisk system av mer tradisjonell karakter. Beregningsmessig har en valgt et prolongert 1969-system som sammenlikningsgrunnlag. En har sett bort fra at dette system ville ha virket mer kontraktivt på samfunnsøkonomien, under gitt offentlig utgiftspolitikk, enn de foreslåtte nye skattesystemer. Beregningsresultatene er følgelig avhengig av visse forutsetninger om hvordan skattesystemet i 1970 ville ha sett ut om en ikke hadde gått til omlegging. Beregningsresultatene er også avhengig av visse forutsetninger om hvilken finanspolitikk som ville ha blitt ført i en slik situasjon.

En minner om de overveltningsforutsetninger som er omtalt i kapittel 2, og understreker særlig forutsetningene om

(i) at skatteomleggingen ikke skal føre til endringer i de nominelle lønninger i 1970,

(ii) at skatteomleggingen ikke skal føre til endringer i selger- eller produsentavanser i kroner og øre,

(iii) at avgiftene på investeringer ikke blir overveltet i de produktene som investeringene skal bidra til å produsere.

a. Prisvirkninger av forslagene fra Regjeringen og flertallet i Finanskomitéen

Etter de beregninger som er gjort for Finansdepartementet og Stortinget, vil overgangen til Regjeringens skatteforslag i 1970 isolert sett føre til en

gjennomsnittlig prisstigning på privat konsum på ca. 5,8 prosent. Dette resultatet har en kommet fram til ved bruk av den økonomiske planleggingsmodellen MODIS. Datagrunnlaget for denne modellen er nasjonalregnskapstall, og prisstigningsprosenten angir veksten i nasjonalregnskapets konsumprisindeks. Tilsvarende beregninger er hittil ikke gjort på forslaget fra flertallet i Finanskomitéen. Det er grunn til å tro at prisstigningen etter dette forslaget beregnet på samme måte vil bli et par tiendedeler lavere enn etter Regjeringens forslag. Forskjellen skyldes vesentlig de indirekte prisvirkninger av investeringsavgiften under de to systemer.

Når en valgte å basere utredningsarbeidet på nasjonalregnskapets konsumprisindeks, og ikke den alminnelige konsumprisindeks, skyldes det vesentlig to forhold. For det første var materialet fra Forbruksundersøkelsen 1967 ikke tilgjengelig i utredningsperioden 1968/69, og for det annet ønsket en å studere en del indirekte prisvirkninger av skatteomleggingen ved hjelp av MODIS. Denne modellen er ikke tilrettelagt med sikte på å analysere utviklingen i den nye alminnelige konsumprisindeksen. Likevel var en klar over at den valgte framgangsmåte ikke var helt tilfredsstillende, dels fordi det er den alminnelige konsumprisindeks som tradisjonelt nyttes ved lønnsoppgjør etc., og dels fordi nasjonalregnskapet bare gir gjennomsnittstall og ikke muligheter til å undersøke om prisstigningen er avhengig av skattyterens inntekts- og familiestørrelse.

Etter at materialet fra Forbruksundersøkelsen 1967 ble tilgjengelig våren 1969, har en forsøkt å analysere prisstigningen av skatteomleggingen med utgangspunkt i dette materialet. På samme måten som en gjennomgikk nasjonalregnskapet under MODIS-beregningene, gjennomgikk en varespesifikasjonene i det bearbeidde forbruksmateriale med sikte på å fastlegge om en varegruppe var avgiftspliktig eller ikke under merverdisystemet. Ved hjelp av endringene i avgiftssatsene kunne en så beregne prisstigningen for den enkelte varegruppe. Heller ikke her var spesifikasjonene slike at en over alt kunne direkte angi om en vare var avgiftspliktig. For enkelte varegrupper måtte en skjønnsmessig anslå en avgiftspliktig andel, men en regner ikke med at denne feilkilden betyr mye.

De to typer indekser som er omtalt, kan ved beregningene vise noe forskjellig utslag, fordi den relative fordeling av privat konsum etter nasjonalregnskapet ikke er den samme som i forbruksundersøkelsen. Det er flere årsaker til denne forskjellen. Det statistiske grunnmaterialet er bl. a. innhentet på to prinsipielt forskjellige måter. Mens forbruksundersøkelsen er basert på direkte regnskapsoppgaver fra et utvalg av konsumenter, er nasjonalregnskapet en totaltelling basert på oppgaver fra importører og bedrifter over import, produksjon og salg. Videre er det definisjonsforskjeller i de to statistikker. Nasjonalregnskapet tar eksempelvis sikte på å dekke hele det private forbruk,

også forbruk i felleshusholdninger, så som skoler, sykehus etc., mens forbruksundersøkelsen bare dekker forbruk i private husholdninger utenom felleshusholdningene.

Tabell 11 viser den relative fordeling av privat konsum på varegrupper i nasjonalregnskapet og forbruksundersøkelsen, og den andel av den enkelte varegruppe som er avgiftsbelagt.

Tabell 11. Avgiftsgrunnlaget og privat forbruk i alt etter varegrupper i 1967

Varegruppe	Nasjonalregnskapet			Forbruksundersøkelsen 1967		
	Avgiftsgrunnlaget[1]	Privat konsum i alt	Avgiftspliktig andel	Avgiftsgrunnlaget[2] 5 × 6	Privat forbruk i alt	Avgiftspliktig andel
	Pst.	Pst.	Pst.	Pst.	Pst.	Pst.
Kjøtt, kjøttvarer og flesk	6,3	6,4	100	7,7	7,7	100
Fisk og fiskevarer	1,9	1,9	100	2,4	2,4	100
Spisefett	1,1	1,1	100	1,4	1,4	100
Mjølk, ost og egg	4,9	4,9	100	5,8	5,8	100
Mjøl, gryn og bakervarer	2,8	2,8	100	3,0	3,0	100
Poteter, grønnsaker, frukt og bær	5,7	5,7	100	5,6	5,6	100
Andre matvarer	4,1	4,1	100	4,2	4,2	100
Drikkevarer	4,8	4,8	100	2,1	2,1	100
Tobakk	2,9	2,9	100	2,1	2,1	100
Bolig	0,5	7,7	6	0,4	7,2	6
Lys og brensel	3,3	3,5	93	4,0	4,3	94
Møbler og utstyrsvarer	6,2	6,2	100	6,8	6,8	100
Husholdningsartikler, vask og rensing	1,6	1,6	100	1,9	1,9	100
Bekledningsartikler	8,7	8,7	100	8,2	8,2	100
Tøyer, garn, søm m. v.	1,8	1,8	100	1,5	1,5	100
Skotøy og skoreparasjoner	1,9	1,9	100	2,2	2,2	100
Helsepleie	0,9	5,7	15	0,9	2,0	44
Personlig hygiene	1,5	1,5	100	1,9	1,9	100
Bruk av offentlige befordringsmidler	0,6	3,7	16	0,4	2,9	14
Egne befordringsmidler	6,0	6,0	100	9,6	11,2	86
Skolegang	0,3	0,3	100	0,7	0,7	100
Litteratur	0,5	1,8	29	0,7	2,1	34
Offentlige forestillinger	0,1	0,4	27	0,6	2,1	27
Blomster	4,1	4,1	100	3,7	3,7	100
Tjenesteyting ved hoteller, pensjonater og restauranter	1,4	1,8	80	1,9	2,7	70
Leid hjelp til hjemmet	0	0,8	0	0	0,5	0
Porto, telefon, telegrammer	0,8	1,0	78	1,1	1,3	89
Varer ikke nevnt foran	1,7	1,7	100	1,2	1,2	100
Tjenester ikke nevnt foran	0	5,2	0	0,4	1,3	28
Sum	76,4	100,0	76,4	82,4	100,0	82,4

[1] Tallene i prosent av «privat konsum i alt».
[2] Tallene i prosent av «forbruk i alt».

De beregninger som er basert på forbruksundersøkelsen, viser en prisstigning på 5,7 prosent som følge av skatteomleggingen både etter forslaget fra Regjeringen og fra flertallet i Finanskomitéen. Tabell 11 viser at en større andel av det private forbruk er avgiftspliktig etter forbruksundersøkelsen enn etter nasjonalregnskapet. Dette skulle isolert sett føre til en sterkere stigning i den alminnelige konsumprisindeks enn i nasjonalregnskapets indeks. Når dette likevel ikke er blitt tilfelle, i hvert fall ikke for Regjeringens forslag, er årsaken sannsynligvis at en i de direkte beregningene på forbruksundersøkelsens materiale, ikke har tatt vare på alle indirekte virkninger av endrede avgifter på vareinnsats i produksjonen. Slike indirekte virkninger har antakelig mindre betydning for forslaget fra flertallet i Finanskomitéen[1], selv om en også for dette forslag må regne med at den angitte stigning i den alminnelige konsumprisindeks på 5,7 prosent er noe i underkant.

Det vil framgå av drøftingen ovenfor at det er vanskelig å anslå prisstigningen med en nøyaktighetsgrad på en tiendedels prosent. Det tallmessige resultat avhenger bl. a. av hvilke indekser og metoder som brukes. På den annen side har vi ikke grunn til å vente store feilmarginer, forutsatt at de sentrale forutsetninger som er omtalt innledningsvis, holder.

Fordelingsvirkningene av skatteomleggingen vil være sterkt avhengig av hvordan forbrukssammensetningen for ulike skattytergrupper varierer etter familietype og inntekt (på en slik måte at de må regne med en annen prosentvis utgiftsøking som følge av skatteomleggingen enn gjennomsnittsskattyteren). Med utgangspunkt i forbruksundersøkelsens materiale har en analysert prisvirkningene etter familietype og forbruksnivå. (Forbruksundersøkelsen inneholder ikke inntektsoppgaver, og forbruksnivå er derfor valgt som erstatning.)

En har gjennomført analysen etter to forskjellige metoder, i det følgende omtalt som regresjonsanalyse og tabellanalyse. Regresjonsanalysen ble utført ved at en på forhånd antok at det var en viss funksjonsmessig sammenheng mellom prosentvis stigning i husholdningens forbruksutgifter etter skatteomleggingen på den ene side og familietype og samlede forbruksutgifter før

1 Investeringsavgiften på vareinnsats etter dette forslaget utskrives stort sett på samme grunnlag som den alminnelige omsetningsavgift. De indirekte virkninger skriver seg derfor vesentlig fra merverdiavgift på vareinnsats i ikke-registrerte bedrifter.

omleggingen på den annen side. Av kontrollhensyn eksperimenterte en med flere funksjonsformer som skulle uttrykke sammenhengene[1].

Familietypen ble karakterisert ved 7 mulige typer:

Enslige
Ektepar med barn
Ektepar med 1 barn under 16 år
Ektepar med 2 barn under 16 år
Ektepar med 3 barn under 16 år
Ektepar med 4 barn eller flere under 16 år
Husholdninger ellers

Resultatene av de beregningene og tester som er gjort, er slike at en ikke kan påvise noen systematisk sammenheng mellom den prosentvise stigning i en husholdnings forbruksutgifter, familietype og nivå av forbruksutgift. Dette hindrer selvfølgelig ikke at prisstigningen i individuelle tilfelle kan virke vesentlig forskjellig, men variasjonene vil ikke ha noen systematisk sammenheng med de kjennetegn som inngikk i analysen. Resultatene antyder for øvrig at det vil bli forholdsvis liten spredning i den prosentvise utgiftsøking. Spredningsmålene antyder at et intervall for prisstigningen ved Finanskomitéens forslag på 4,5 til 7,2 prosent vil dekke ca. 70 prosent av alle husholdningene.

---

[1] Regresjonsberegninger ble foretatt for følgende funksjonsformer:

(1) $Y = a_0 + \sum_{j=1}^{6} a_j Z_j + b_0 X + \sum_{j=1}^{6} b_j Z_j X$

(2) $Y = a_0 + \sum_{j=1}^{6} a_j Z_j + b_0 X + \sum_{j=1}^{6} b_j Z_j X + c_0 X^2 + \sum_{j=1}^{6} b_j Z_j X^2$

(3) $Y = a_0 + \sum_{j=1}^{6} a_j Z_j + b_0 \ln X + \sum_{j=1}^{6} b_j Z_j \ln X$

(4) $Y = a_0 + \sum_{j=1}^{6} a_j Z_j + b_0 X + \sum_{j=1}^{6} b_j Z_j X + c_0 X^2 + \sum_{j=1}^{6} c_j Z_j X^2 + d_0 X^3 + \sum_{j=1}^{6} d_j Z_j X^3$

Der symbolene står for:

Y_i: Prosentvis øking i de samlede forbruksutgiftene ved overgang til nytt skattesystem for husholdning nr. i.

X_i: Samlede forbruksutgifter for husholdning nr. i, i OMS priser i 1970. (Dvs. 1970 priser der virkningene av overgang til nytt skattesystem er holdt utenfor.)

Z_{ij}: Husholdning nr. i med familietype nr. j.

Definisjonene av de 7 familietypene er gitt i teksten.

Z er i beregningene brukt som en såkalt «dummy-variabel», som bare kan ha verdien 0 eller 1. Den er innført for å ta vare på effekten i beregningene av at en husholdning tilhører en bestemt av familietypene fra 1 til 7. Dette er en vanlig teknikk en bruker for å kunne kvantifisere en kvalitativ egenskap ved telleenheten i regresjonsanalyse.

Etter den andre metoden er analysen basert på tabeller som viser gjennomsnittlig prisstigning for husholdninger gruppert etter familietyper og utgiftsklasse. Tabell 12 og 13 gjengir noen av resultatene.

Tabell 12. Utgiftsøking for husholdninger etter utgiftsklasser som følge av forslaget fra Regjeringen og flertallsfraksjonen i Finanskomitéen

Utgiftsklasser[1]	Utgiftsnivå 1970	Utgiftsøking i prosent	
		Regjeringens forslag	Finanskomitéens forslag
	Oms.kr.		
5 000	3 778	5,8	5,9
10 000	7 641	6,1	6,2
15 000	12 489	5,9	6,0
20 000	17 582	5,8	5,8
25 000	22 361	5,7	5,7
30 000	27 387	5,8	5,8
35 000	32 213	5,5	5,5
40 000	37 232	5,7	5,7
45 000	42 410	5,5	5,5
50 000	47 174	5,8	5,7
55 000	51 901	5,4	5,4
60 000	57 689	5,6	5,5
65 000	62 999	5,9	5,9
70 000	67 124	5,2	5,2
75 000	72 859	5,5	5,4
80 000	77 770	5,3	5,2
85 000	81 990	5,1	5,0
90 000	86 872	5,9	5,8
95 000	90 957	5,1	5,1
105 000	103 177	5,9	5,9
110 000	107 481	5,4	5,4
115 000	112 518	5,7	5,7
130 000	126 280	5,6	5,6
135 000	134 041	5,5	5,5
145 000	141 941	5,6	5,6
150 000	145 385	5,6	5,6
I alt	22 669	5,7	5,7

[1] Beløpene angir øvre grense i utgiftsintervallene.

Konklusjonen fra denne analysen blir den samme som fra regresjonsberegningene. Tabellen viser for øvrig at prisstigningen for de enkelte grupper ligger nær det tidligere angitte gjennomsnittstall på 5,7 prosent. De mer detaljerte tabeller, som ikke er gjengitt her, viser noe større variasjoner, men ikke noen systematiske forskjeller etter familietype og utgiftsnivå.

b. Prisvirkningene av forslaget fra Arbeiderpartiets fraksjon

Etter de beregninger som er foretatt for Arbeiderpartiets fraksjon i Finanskomitéen, vil overgangen til denne fraksjons forslag i 1970 isolert sett føre

Tabell 13. Utgiftsøking for husholdninger etter familietype som følge av forslaget fra Regjeringen og flertallsfraksjonen i Finanskomitéen

Familietype	Utgiftsnivå 1970	Utgiftsøking i prosent	
		Regjeringens forslag	Finanskomitéens forslag
	Oms.kr.		
1. Enslige	10 953	5,9	6,0
2. Ektepar uten barn	18 743	5,7	5,7
3. Ektepar med 1 barn under 16 år	24 843	5,6	5,6
4. Ektepar med 2 barn under 16 år	25 695	5,6	5,6
5. Ektepar med 3 barn under 16 år	27 839	5,6	5,6
6. Ektepar med 4 barn eller flere under 16 år	29 250	5,4	5,4
7. Husholdninger ellers	27 240	5,7	5,7

Tabell 14. Utgiftsøking for husholdninger etter utgiftsklasser som følge av forslaget fra Arbeiderpartiets fraksjon i Finanskomitéen

Utgiftsklasser[1]	Utgiftsnivå 1970	Utgiftsøking i prosent. Arbeiderpartiets forslag
	Oms.kr.	
I alt		
5 000	3 778	1,7
10 000	7 641	1,8
15 000	12 489	1,7
20 000	17 582	1,6
25 000	22 361	1,6
30 000	27 387	1,6
35 000	32 213	1,5
40 000	37 232	1,6
45 000	42 410	1,5
50 000	47 174	1,8
55 000	51 901	1,6
60 000	57 689	1,6
65 000	62 999	1,8
70 000	67 124	1,7
75 000	72 859	1,5
80 000	77 770	1,8
85 000	81 990	1,3
90 000	86 872	1,7
95 000	90 957	1,3
105 000	103 177	1,5
110 000	107 481	1,8
115 000	112 518	1,3
130 000	126 280	1,2
135 000	134 041	1,3
145 000	141 941	1,2
150 000	145 385	1,2
I alt	22 669	1,6

[1] Beløpene angir øvre grense i utgiftsintervallene.

til en prisstigning, målt med nasjonalregnskapets konsumprisindeks, på ca. 1,8 prosent. Også disse beregningene er gjennomført ved bruk av nasjonalregnskapsmateriale og materiale fra MODIS.

Også for dette forslaget har en foretatt analyser med utgangspunkt i materiale fra Forbruksundersøkelsen for 1967, etter tilsvarende metoder som er omtalt under foregående avsnitt. Heller ikke etter dette forslaget viser regresjonsanalysen noen systematisk sammenheng mellom den prosentvise utgiftsøking, familietype og utgiftsnivå. Spredningsmålene antyder at et intervall for prisstigningen på 0,8 prosent til 2,5 prosent vil dekke ca. 70 prosent av husholdningene.

Tabell 14 og 15 viser den gjennomsnittlige prisstigningen for husholdninger gruppert etter familietype og utgiftsklasse.

Tabell 15. Utgiftsøking for husholdninger etter familietype som følge av forslaget fra Arbeiderpartiets fraksjon i Finanskomitéen

Familietype	Utgiftsnivå 1970	Utgiftsøking i prosent. Arbeiderpartiets forslag
	Oms.kr.	
1. Enslige	10 953	2,0
2. Ektepar uten barn	18 743	1,6
3. Ektepar med 1 barn under 16 år	24 843	1,5
4. Ektepar med 2 barn under 16 år	25 695	1,5
5. Ektepar med 3 barn under 16 år	27 839	1,5
6. Ektepar med 4 barn eller flere under 16 år	29 250	1,4
7. Husholdninger ellers	27 240	1,6

Sumtallene i tabellen antyder at konsumprisindeksen vil stige med 1,6 prosent. Også etter dette forslaget må en regne med at en ved disse beregningene ikke har tatt vare på alle indirekte virkninger av avgifter på vareinnsats, slik at den angitte stigningsprosent på 1,6 prosent ligger noe i underkant.

Utkommet i serien ART

Issued in the series Artikler fra Statistisk Sentralbyrå (ART)

Nr. 1 Odd Aukrust: Investeringenes effekt på nasjonalproduktet *The Effects of Capital Formation on the National Product* 1957 28 s. Utsolgt

» 2 Arne Amundsen: Vekst og sammenhenger i den norske økonomi 1920—1955 *Growth and Interdependence in Norwegian Economy* 1957 40 s. Utsolgt

» 3 Statistisk Sentralbyrås forskningsavdeling: Skattlegging av personlige skattytere i årene 1947—1956 *Taxation of Personal Tax Payers* 1957 8 s. Utsolgt

» 4 Odd Aukrust og Juul Bjerke: Realkapital og økonomisk vekst 1900—1956 *Real Capital and Economic Growth* 1958 32 s. Utsolgt

» 5 Paul Barca: Utviklingen av den norske jordbruksstatistikk *Development of the Norwegian Agricultural Statistics* 1958 23 s. kr. 2,00

» 6 Arne Amundsen: Metoder i analysen av forbruksdata *Methods in Family Budget Analyses* 1960 24 s. kr. 5,00

» 7 Arne Amundsen: Konsumelastisiteter og konsumprognoser bygd på nasjonalregnskapet *Consumer Demand Elasticities and Consumer Expenditure Projections Based on National Accounts Data* 1963 44 s. kr. 5,00

» 8 Arne Øien og Hallvard Borgenvik: Utviklingen i personlige inntektsskatter 1952—1964 *The Development of Personal Income Taxes* 1964 30 s. kr. 5,00

» 9 Hallvard Borgenvik: Personlige inntektsskatter i sju vest-europeiske land *Personal Income Taxes in Seven Countries in Western Europe* 1964 16 s. kr. 5,00

» 10 Gerd Skoe Lettenstrøm og Gisle Skancke: De yrkesaktive i Norge 1875—1960 og prognoser for utviklingen fram til 1970 *The Economically Active Population in Norway and Forecasts up to 1970* 1964 56 s. kr. 6,00

» 11 Hallvard Borgenvik: Aktuelle skattetall 1965 *Current Tax Data* 1965 38 s. kr. 6,00

» 12 Idar Møglestue: Kriminalitet, årskull og økonomisk vekst *Crimes, Generations and Economic Growth* 1956 63 s. kr. 7,00

» 13 Svein Nordbotten: Desisjonstabeller og generering av maskinprogrammer for granskning av statistisk primærmateriale *Decision Tables and Generation of Computer Programs for Editing of Statistical Data* 1965 11 s. kr. 4,00

» 14 Gerd Skoe Lettenstrøm: Ekteskap og barnetall — En analyse av fruktbarhetsutviklingen i Norge *Marriages and Number of Children — An Analysis of Fertility Trend in Norway* 1965 29 s. kr. 6,00

» 15 Odd Aukrust: Tjue års økonomisk politikk i Norge: Suksesser og mistak *Twenty Years of Norwegian Economic Policy: An Appraisal* 1965 38 s. kr. 6,00

» 16 Svein Nordbotten: Long-Range Planning, Progress- and Cost-Reporting in the Central Bureau of Statistics of Norway *Langtidsprogrammering, framdrifts- og kostnadsrapportering i Statistisk Sentralbyrå* 1966 9 s. kr. 4,00

» 17 Olav Bjerkholt: Økonomiske konsekvenser av nedrustning i Norge *Economic Consequences of Disarmament in Norway* 1966 25 s. kr. 4,00

» 18 Petter Jakob Bjerve: Teknisk revolusjon i økonomisk analyse og politikk? *Technical Revolution in Economic Analysis and Policy?* 1966 23 s. kr. 4,00

Nr. 19 Harold W. Watts: An Analysis of the Effects of Transitory Income on Expenditure of Norwegian Households 1968 28 s. kr. 5,00

» 20 Thomas Schiøtz: The Use of Computers in the National Accounts of Norway *Bruk av elektronregnemaskiner i nasjonalregnskapsarbeidet i Norge* 1968 28 s. kr. 5,00

» 21 Petter Jakob Bjerve: Trends in Quantitative Economic Planning in Norway *Utviklingstendensar i den kvantitative økonomiske planlegginga i Norge* 1968 29 s. kr. 5,00

» 22 Kari Karlsen og Helge Skaug: Statistisk Sentralbyrås sentrale registre *Registers in the Central Bureau of Statistics* 1968 24 s. kr. 3,50

» 23 Per Sevaldson: MODIS II A Macro-Economic Model for Short-Term Analysis and Planning *MODIS II En makroøkonomisk modell for korttidsanalyse og planlegging* 1968 40 s. kr. 4,50

» 24 Olav Bjerkholt: A Precise Description of the System of Equations of the Economic Model MODIS III *Likningssystemet i den økonomiske modell MODIS III* 1968 30 s. kr. 4,50

» 25 Eivind Hoffmann: Prinsipielt om måling av samfunnets utdanningskapital og et forsøk på å måle utdanningskapitalen i Norge i 1960 *On the Measurement of the Stock of Educational Capital and an Attempt to Measure Norway's Stock of Educational Capital in 1960* 1968 60 s. kr. 5,00

» 26 Hallvard Borgenvik: Aktuelle skattetall 1968 *Current Tax Data* 1969 40 s. kr. 7,00

» 27 Hallvard Borgenvik: Inntekts- og formuesskattlegging av norske kapitalplasseringer i utlandet *Income and Net Wealth Taxes of Norwegian Investment in Foreign Countries* 1969 40 s. kr. 7,00

» 28 Petter Jakob Bjerve og Svein Nordbotten: Automasjon i statistikkproduksjonen *Automation of the Production of Statistics* 1969 30 s. kr. 7,00

» 29 Tormod Andreassen: En analyse av industriens investeringsplaner *An Analysis of the Industries Investment Plans* 1969 26 s. kr. 5,00

» 30 Bela Balassa og Odd Aukrust: To artikler om norsk industri *Two Articles on Norwegian Manufacturing Industries* 1969 40 s. kr. 5,00

Publikasjonen utgis i kommisjon hos
H. Aschehoug & Co., Oslo, og er til salgs hos alle bokhandlere

Pris kr. 7,00

Grøndahl & Søn, Oslo